

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiuntur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De consecratione Ecclesiæ, vel Altaris. Titulus XL.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

quod omnes patriarchæ, primates, archiepiscopi, & episcopi Italiæ, & adjacentium provinciarum Italiæ tertio anno, Germani, Galli, Hispani, & ceteri omnes, qui in Europa sunt extra mare Germanicum, & Balticum, & omnium insularum maris mediterranei, quarto anno. His provinciis remotiores, Africani littoribus Romanis adversi, ac insularum Oceani septentrionalis, & occidentalis Europæ, & Africæ, quinto anno. Asiatici vero, & qui extra Asiam, & in aliis novis terris orientalibus, meridionalibus, occidentalibus, & septentrionalibus, & quibuslibet mundi partibus degunt, anno decimo iter suscipiant, & perficiant ad debitum visitationis officium explendum: idemque institutum tertio quoque, quarto, quinto, & decimo anno repetant, & observent, qui incipiunt currere à die suscepta consecrationis, pallii traditionis, aut translationis; quodque omnes prælati ad ecclesiam aliquam ordinandi, vel transferendi jurent de visitandis liminibus Apostolorum dictis statutis temporibus, ut latius in d. constitutione legitur, quæ inobedientes circa hujus visitationis officium, ab ingressu ecclesiæ, ac etiam administratione tam temporalium, quam spiritualium, necnon à perceptione fructuum suarum ecclesiarum, à capitulis eorum omni exceptione & mora cessante interim libere exigendorum ipso facto tamdiu suspensos esse vult, donec relaxationem hujusmodi suspensionis à sede apostolica meruerint obrinere.

* *

Summa in Decretal.

De consecratione Ecclesiæ, vel Altaris.

Titulus XL.

SYMMARIA.

- 1 Ecclesia ante consecrationem basilica dicitur.
- 2 Consecrari potest solemnibus & privatis diebus per episcopum celebratione missæ.
- 3 Ecclesia quandoque execratur & indiget re-consecratione primo quando dubitatur an Ecclesia fuerit consecrata.
- 4 Secundo, quando parietes ecclesiæ sunt combustii.
- 5 Tertio, quando parietes corruerint ita quod oportet eos de novo reficere.
- 6 Ecclesia destructa idem censetur beneficium.
- 7 Execrata ecclesiæ, altaria non indigent re-consecratione.
- 8 Ecclesia consecrata & non consecrata polluitur & indiget reconciliatione quo ad opinionem hominum qui eam polluant, primo per homicidium voluntarium & injuriosum commissum in ecclesiæ etiam sine sanguinis effusione.
- 9 Secundo, per vulnera illata in ecclesiæ etiam si sanguis non effundatur, & sanguinis humani effusionem ex percussione facta ex contentione & injuria in ipsa ecclesiæ.
- 10 Tertio, quando excommunicatus vel paganus sepelitur in ecclesiæ.
- 11 Quarto, quando fuit consecrata per notorium excommunicatum.
- 12 Quinto, per effusionem seminis humani publicam non occultam etiam si debitum reddatur uxori.
- 13 Per pollutionem ecclesiæ organa clericorum in ea suspenduntur.

Nnnnn

14 Cele-

- 14 Celebrantes in ecclesia polluta incurrunt irregularitatem.
- 15 Ecclesia consecrata reconciliatur per episcopum, non consecrata lavatur aqua exorcisata per sacerdotem.
- 16 Altare duplex est aliud stabile, aliud viaticum & portatile, quia in via portatur vtrumque debet consecrari ab episcopo.
- 17 Ut cum altari portatili missarum solemnia celebrentur in domibus privatis certis personis concedit episcopus.
- 18 Ut ubicunque cum altari portatili celebrari possit concedunt canones ex causa combustionis & defectus ecclesiarum.
- 19 Episcopis & superioribus prelati.
- 20 Prædicatoribus & Minoribus.
- 21 Selus Papa personis dignis cum quibusdam clausulis.
- 22 Altare stabile quod firmum est in locis quibus modis exercetur.
Altare portatile quibus modis exercetur.
- 23 Cæmeterium consecratur iuxta ritum in pastoraliprescriptum.
- 24 Polluitur eodem modo & reconciliatur quo ecclesia.
- 25 Polluta ecclesia pollutum est cæmeterium illi contiguum.
- 26 Ex pollutione cæmeterij ecclesia contigua ecclesia non est polluta.
- 27 Violata altero ex cæmeterijs qua sibi coherentia medio pariete iunguntur alterum non reputatur violatum.

DICTUM est censum reservari posse episcopo, vel patrono, nec non episcopo de beri procuracionem in consecratione ecclesie, de qua nunc dicendum est.

- 1 Ecclesia ante consecrationem Basilica dicitur. id est, domus Regis, cap. basilicas de consecrat. dist. 1. gl. 1. in cap. 1. de relig. domib.
- 2 consecrari potest solemnibus & privatis

diebus, c. tua hoc sit. per Episcopum cum consecratione missæ, c. 2. de consecrat. dist. 1. per simplices sacerdotes, nec consecrationes, nec ecclesiarum reconciliationes, fieri fieri possunt, etiam ex commissione episcopi, etiam aqua per episcopum benedicta, quia licet episcopus committere valeat, quæ iurisdictionis existunt, quæ ordinis tamen episcopalis sunt, non potest inferioris gradus clericis, sed bene alteri episcopo demandare. c. aqua hoc sit. & ibi gloss. mag. in verb. iurisdictionis, Solemnitates, & ceremonie consecrationum habentur in pastoralibus, à quibus non est recedendum. Ecclesia quandoque execratur, & indiget reconciliatione, nec sufficit reconciliatio; quandoque polluitur, & non indiget reconciliatio, sed reconciliatio. Tres sunt casus in quibus ecclesia reconsecratur, c. ecclesia semel de consecrat. dist. 1. Primus est, quando dubitatur, an ecclesia fuerit consecrata, c. ecclesia vel altaria de consecrat. dist. 1. c. placuit de infantibus in fin. de consecrat. dist. 4. c. presbyteri §. quid ergo 68. dist. quoniam non monstratur iteratum, quod nescitur factum, c. solemnitates 1. in fin. de consecrat. dist. 1. c. parvulos, & c. seqq. de consecrat. dist. 4. Toties autem dubitatur, quoties nec certa scriptura in libris ecclesie, vel lapide, nec testes, vel testis vnus de visu, vel auditu existunt, à quibus sciatur consecratio, d. c. solemnitates 1. & ibi gloss. in verb. scriptura. & verb. testes & Can. de consecrat. dist. 1. scriptura in loco marmoreo facta, vel vnicus testis facti, dem, vbi non agitur de alterius præiudicio, gloss. mag. in cap. placuit de infant. & ibi Can. de consecrat. dist. 4. Panor. in c. proposuisti num. 6. h. 1. & ibi Can. Secundus casus est, quando parietes ecclesie sunt combusti, d. c. ecclesia semel & ibi glo. in verb. exusta, quia fit vnctio cum crucibus in ipsis parietibus ecclesie

fixa ab interiore parte in superficie muri, unde violatur consecratio ex combustione parietum, licet muri non corruant, *glo. in c. ligneis in verb. parietibus hoc tit. Pan. in d. c. proposuisti n. 7. eod.* si vero tectum corruerit, & parietes illæsi remaneant, vel etiam modicum de ipsis parietibus destructum fuerit, non debet propter hoc reconsecrari, *d. c. ligneis hoc tit.* Tertius est quando ¶ parietes corruerunt, ita quod oportet ipsos de novo reficere, sive simul, & semel parietes corruerunt, & reficiuntur, sive hodie corruerit vna pars, & reficiatur, ac cras alia pars, ac etiam successive reficiatur etiam ex iisdem lapidibus: *Pan. in c. proposuisti num. 8. hoc tit. licet gloss. in d. c. de fabrica in verb. innovata de consecr. dist. aliter sentiat.* nam consecratio Ecclesie consistit in vñctione exteriori superficie, ac etiam in coniunctione, & dispositione lapidum, *c. ecclesie & ibi gl. in verb. exulta de consecr. dist. 1.* ideoque consecratio, quæ fuit in prima est exulta, quia non est liquor, qui commisceat, *c. 1. & 2. & c. sicut non alij, ibi, delibutus de consecr. dist. 1.* & in spiritualibus consideramus veritatem, *c. vnico & ibi gl. in verb. approbatus de vot. in 6. sed ecclesia destructa ¶ idem censetur beneficium, & illud etiam durat ecclesia deposita Barr. in l. inter stipulantem §. sacram rem n. 11. de verb. oblig. & ibi DD.* Execrata ¶ ecclesia, altaria non indigent reconsecratione, possibile enim est, quod ecclesia indigeat reconsecratione, & non altare, & idem è contra: *c. 1. hoc tit. & ibi post gloss. in verb. consecrari Can.* consecratio ecclesie, quæ consistit in parietibus, est separata à consecratione altarium, vt patet ex infra dicendis, vnde potest violari consecratio ecclesie, puta quia parietes sunt combusti, vel corruerunt consecratione altarium remanente illæsa, & è contra altaria possunt destrui parietibus ecclesie remanentibus intactis, *Pan. in d. c. proposuisti num. 10.* Polluitur ecclesia ¶ consecrata, 8 & non consecrata, *c. fin. hoc tit. & ibi Can.* & indiget reconciliatione, quoad opinionem hominum, qui eam polluant, quantum in eis est, quæ enim sunt sancta, coinquinari non possunt, *c. quod quidam in fin. 1. q. 1. c. vestra de cohabit. cler. & mul. c. fin. 1. q. 8. glo. 1. in c. 1. hoc tit. in 6.* Primo per homicidium violentum, & iniuriosum commissum in ecclesia, etiam sine sanguinis effusione, *d. c. proposuisti, & ibi Pan. in 1. not. & Can. gl. in c. vnico in verb. sanguinis in princ. & ibi Can. hoc tit. in 6. l. qua actione vers. occisum ff. ad legem Aquiliam.* etiam si ibi interficiatur aliquis Sanctus homo, quia ex sanguinis effusione ecclesia quidem sanctificatur, sed ex ipsius effusi actione polluitur; *gl. in c. vnico in verb. sanguinis vers. sed quid si sanctus vir hoc tit. in 6. secus in homicidio casuali & facto ad sui defensionem, Pan. in d. c. proposuisti post 1. not. Franc. in d. c. vnico sub num. 5. hoc tit. in 6.* Secundo per ¶ vulnera illata in ecclesia, etiam si sanguinis non effundatur, vel cum sanguinis colligitur in scutella, *c. proposuisti, & ibi Pan. in 2. not. gl. in c. vnico in verb. sanguinis hoc tit. & vtrouique Can. & sanguinis humani effusionem (modica extractio sanguinis non polluit ecclesiam, c. cum illorum §. qui si claustrales, & ibi gloss. in verb. effusionem & Can. de sent. excomm.)* ex percussione facta ex contentione, & iniuria in ipsa ecclesia, *d. c. proposuisti c. hoc tit.* secus si vulneratus lethaliter extra ecclesiam confugit ad ecclesiam, & ibi moriatur, vel sanguinis effundatur, aut super tectum, vel sub ecclesia, vel in cella, camera, vel spelunca ibi sita quis interficiatur, aut vulneretur, *Franc. in c. vnico sub nu. 6. & 7. post gloss. hoc tit. in 6. & ibi Can.* quia locus illati vulneris debet attendi, & non locus mortis, aut effusio-

nis sangvinis, *Franc. in d. c. vnico num. 6. hoc tit. in 6.* item secus est in alia iniuria corporali citra sangvinis effusionem illata in ecclesia, ex qua ecclesia non polluitur, vt necessario indigeat reconciliatione, licet in aliquibus locis sit consuetudo non improbanda, vt fiat reconciliatio saltem ad terrorem aliorum, *Pan. in c. proposuisti sub num. 3. vers. secundo infero hoc tit.* Tertio quando ꝑ excommunicatus, vel paganus sepelitur in ecclesia, quorum corpora si decerni possint, sunt projicienda, *c. consuluisti, & ibi gl. hoc tit. c. sacris de sepult. & ibi Can. c. ecclesiam 1. & 2. de consecrat. dist. 1.* Quarto quando ꝑ fuit consecrata per notorium excommunicatum, *c. ecclesias Arianorum cum duobus cc. seqq. de consecr. dist. 1.* nam ea quæ consistunt in exterioribus benedictionibus, & consecrationibus, gesta per notorium excommunicatum non debent per fideles exercitari ante reconciliationem, *d. c. 2. & ibi to. Andr. n. 5. & Can. de sac. non reiter. c. 1. & 2. de schismat. Pan. in c. consuluisti num. 5. & seq. hoc tit.* secus in corpore Christi, & alijs Sacramentis, quæ sunt verissima in se, nec indigent reconciliatione, licet excommunicatus consecraverit, *c. multi 1. quest. 1. Pan. in d. c. consuluisti num. 6.* Quinto per effusionem ꝑ seminis humani publicam, non occultam, *Pan. in c. fin. num. 5. hoc tit.* etiamsi debitum reddatur uxori, licet aliqui restringant ad criminofam, *c. vnico, & ibi gloss. in verb. seminis hoc tit. in 6. & Can. c. is cui, & ibi gl. 1. de sent. excom. in 6. & ibi Can. sit publica non solum à principio, sed etiam cum ex post facto venit in notitiam, vel ex confessione eorum, qui fecerunt, vel rei evidentia: c. significasti de adult. & ibi DD. quod si semen effundatur super tectum ecclesie, aut in caverna, spelunca, vel cella, quæ est subter ecclesiam, non est facienda reconciliatio ecclesie, quia ex-*

tra ecclesiam videtur factum, *gl. in d. c. 1. in verb. sangvinis hoc tit. in 6. & ibi DD. communit. sed effundens tanquam sacrilegus est iudicandus, quia licet dicta loca non sint consecrata, sunt tamen contigua loco consecrato, & gaudent eodem privilegio, c. questus de for. compet. Per pollutionem ꝑ ecclie organa clericorum in ea suspenduntur, & ne dum missa in aliquo ex altaribus, sed nullum officium debet in ea celebrari ante reconciliationem, *c. sp. fin. hoc tit. & ibi Pan. num. 4. & Can. quia pollutio respicit totum corpus ecclesie, & altaria, & chorus sunt in corpore ecclesie, Pan. in d. c. proposuisti num. 10. celebrantes ꝑ in ea de facto live scienter, sive ignoranter, nullam incurunt irregularitatem, c. is qui de sent. excom. in 6. Ecclesia consecrata ꝑ reconciliatur per piscopum aqua benedicta cum vino & cinere, *d. c. proposuisti in fin. expensis eorum, ex quorum insolentijs polluta fuit, in eundo, stando, & redeundo, Anchar. in clem. 1. num. 10. de celeb. miss. sed. Zab. ibid. in princ. num. 15. tenet quod debetur episcopo vna tantum procuratio non consecrata la vatur aqua exorcizata per simplicem sacerdotem, c. fin. hoc tit.***

Altare duplex est ꝑ aliud stabile, aliud vlticum dicitur, & portatile, sive portabile, quia in via portatur, vtrumque debet consecrari ab episcopo, *c. quod in dubijs hoc tit. c. nullus presbyter & c. seq. de consecr. dist. 1.* plura altaria simul consecrari possunt *c. cum sit hoc tit.* Modus & forma consecrationis habetur in pastoralibus Episcopus potest concedere certis personis, vt ꝑ in domibus privatis cum altari portatile missarum solemniam celebrantur, *c. sicut, & c. seq. c. vnicuique & c. seq. de consecr. dist. 1. Late Franc. Marc. quest. 10. 11. part. 1.* etiam sine consensu rectoris parochialis ecclesie, *Lap. alleg. 41. sub num. 3. Vt vbi cumque ꝑ cum altari portatili celebrari possit*

19 possit concedunt canones ex causa combustionis, vel defectu ecclesiarum, c. *concedimus de consecr. dist. 1.* nec non episcopis & superioribus praelatis, c. *fin. de priuil. in 6.* etiam electis, & confirmatis licet non consecratis, *Gemin. in d. c. fin. num. 6. de privil. in 6.* ut etiam tempore interdicti celebrare, & coram se quocumque iuerint divina celebrari facere possint, submissa voce, & ostio clauso interdictis exclusis, *gloss. fin. in d. c. fin. Prædicatoribus. & atque Minoribus absque parochialis præiudicio, c. in his de privileg. Præterea solus Papa concedit altare portatile cum simili privilegio, d. c. in his Gemin. in d. c. fin. num. 5. de privileg. in 6.* De stylo datur
 20 ¶ per Breve nobilibus & graduatis, vel alias personis dignis præterquam in locis apostolica, seu ordinata auctoritate interdictis, nisi in petentis, & familiarium suorum domesticorum præsentia, & si esset vir dignus, & qualificatus, tunc potest dari in præsentia aliquarum aliarum personarum, & in forma, *Staphyl. de rescript. apost. in for. brev. §. datur num. 8. Mandos. in tract. de sign. grat. tit. altare portatile, vers. altare portatile olim, & vers. seq. & si petatur clausula, ante diem, debet addi, circa tamen diurnam lucem, Mandos. in tract. de sign. gratia, tit. altare portatile, vers. quando obrinetur clausula &c. c. nocte & ibi gloss. & Can. de consecr. dist. 1.* In altari, in quo Episcopus missam cantavit presbyter eodem die aliam celebrare non præsumat, nisi de licentia episcopi, vel urgente necessitate. c. *fin. dist. 2. de consecr.*
 22 Altare stabile, ¶ quod firmum est in loco, execratur. Primo, ubicumque violatur locus consecrationis, id est, sigillum continens consecrationem. Secundo, si tota mensa est mota, licet locus consecrationis non fuerit violatus. Tertio, si patitur enormem læsionem, Ratio vtriusque

dicti est, quia quando altare est firmum, non consecratur solum tabula, sed totum altare, & consecratio intelligitur principaliter in coniunctione lapidis superioris, & structura inferioris. c. *si motum, & ibi gl. 1. & Archid. de consecr. dist.* Vnde si removeatur mensa à structura, patitur enormem læsionem, amittit formam suam, & debet resecrari, c. 1. & ibi *Pan. in fin. & d. c. proposuisti & ibi Pan. num. 9. hoc tit.* Altare portatile factum ex integro lapide, vel ex integro ligno execratur, quando movetur sigillum continens consecrationem, d. c. 1. & ibi *Pan. nu. 3. hoc tit. d. c. si motum, & ibi gl. & Archid. & Can. factum vero ex lapide & ligno, si lapis in quo est consecratio, est ita parvus, quod per se non sufficiat ad formam altaris viatici, execratur per sublationem ligni, quia patitur enormem læsionem, Pan. in c. ligneis n. 2. hoc tit.* Cæmeterium ¶ consecratur iuxta ritum in pastoralibus præscriptum, & eodem modo polluitur, & ¶ reconciliatur, quo ecclesia, *Pan. in c. consulisti in 1. nor. hoc tit.* polluta ecclesia pollutum est ¶ cæmeterium illi contiguum, vnde antequam reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis sepeliri, secus si remotum fuerit ab eadem, c. *unico hoc tit. in 6. c. si civitas de sent. excom. in 6.* ex pollutione ¶ cæmeterij quamvis ecclesie contigui ecclesia non debet reputari polluta, ne minus dignum maius, aut accessorium principale ad se trahere videatur, d. c. *unico §. non sic quoque hoc tit. in 6.* violato ¶ altero ex cæmeterijs, quæ sibi cohærentia pariete medio iunguntur alterum non reputatur violatum, licet de vno ad aliud per portam inter mediam habeatur accessus, quia plura cæmeteria esse noscuntur. d.

c. unico §. fin.